

Charles de Gaulle: voják

Vypracoval: Tomáš Petr (UČO 137586)

Rodina a škola

Charles André Joseph Marie de Gaulle se narodil 22. listopadu 1890 v Lille, ale jinak žila jeho rodina převážně v Paříži. De Gaullov rod sahá až do roku 1210 a ve francouzské historii je o jeho členech mnoho zmínek. Od 18. století se stávají místodržiteli, členy parlamentu a městských rad, soudci, advokáty a prokurátory. Během Revoluce ale rodina – jako většina šlechty – velmi zchudla.

Charlesův otec Henri de Gaulle se jako poručík mobilní gardy osobně zúčastnil francouzsko-pruské války (1870-1871), byl v ní dokonce raněn a oceněn válečnou medailí. Byl profesorem literatury, filosofie a matematiky a zároveň ředitelem jezuitské koleje Neposkvrněného početí. Oženil se se svojí sestřenicí Jeanne Maillotovou. Charles byl jejich druhým synem. Matka, silně věřící katolička, na něj měla velký vliv.

Charles vyrůstal v období vzestupného francouzského nacionalismu, způsobeného touhou po odplatě za potupnou porážku ve francouzsko-pruské válce. I v de Gaullově rodině žilo nadšené vlastenectví, úcta k dávným tradicím a národní hrdost. De Gaullovi byli zastánci monarchismu; jen dvě instituce pokládali za hodné úcty a důvěry: armádu a církve. Navzdory přesvědčení svých rodičů se z Charlese stal později republikán.

V roce 1904 parlament schválil zákon, který církvím zakázal vyučovat ve školách. Dát své čtyři syny na některou republikánskou školu v Paříži nepřipadalo pro de Gaullovi v úvahu, a tak roku 1907 odjíždí Charles na studia do Belgie, kam se do jednoho příhraničního městečka přestěhovali pařížští jezuité. Na belgické koleji Svatého srdce se u něj projevuje matematické nadání, ale on se nakonec rozhodl pro důstojnickou dráhu (jednu dobu dokonce snil o tom, že se stane misionářem).

V létě 1908 po složení maturitní zkoušky se vrací do Paříže, kde rodiče jeho rozhodnutí vstoupit do armády s radostí schvalují. Nastoupil tedy do koleje svatého Stanislava, ústavu, který připravoval uchazeče o studium na vojenské škole v Saint-Cyru. Jako příslušník šlechty a odchovanec jezuitské koleje měl přijetí téměř jisté (navzdory mnohým snahám republikánů si šlechta a církve udržely v armádě velký vliv). Důstojníci, kteří tvořili přijímací komisi, měli zájem na tom, aby do této prestižní školy byli přijímáni spolehliví a loajální uchazeči s dobrým původem.

Podle nového republikánského zákona si musel každý uchazeč o důstojnickou dráhu odsloužit jeden rok jako řadový voják. Charles s tím sice nesouhlasil, ale v zájmu své vysněné kariéry se nařízení podvolil, a tak roku 1908 sloužil jako voják (i když zároveň důstojnický čekatel) u 33. pěšího pluku v Arrasu na severu Francie. Poté už nastoupil do saint-syrské školy, kterou dokončil v hodnosti podporučíka 1. října 1912. Přestože o něm jeden profesor řekl, že „se vyznačuje průměrností ve všech směrech kromě svého vzrůstu“ (jeho dvoumetrová postava byla mezi ostatními vojáky k nepřehlédnutí), umístil se jako třináctý nejlepší frekventant z celého ročníku. Složil také tradiční vojenskou přísahu, že se nikdy nebude zabývat politikou.

Vojenská služba

Jako jeden z nejlepších absolventů si de Gaulle směl vybrat své služební přidělení a zvolil si onen 33. pěší pluk v Arrasu, u něž si jako voják odsloužil velice těžký rok. Byl totiž přesvědčen, že vypukne-li nějaká válka, budou se právě v této –

pro Francii strategické – oblasti svádět boje, ve kterých by se mohl vyznamenat. Velitelem zdejšího pluku byl Philippe Pétain. Ten byl proslulý svými třenicemi s nadřízenými a vlastními názory – často odlišnými od „oficiálních“ – na vojenské strategie francouzské armády. De Gaulle přistupuje ke službě s velkou svědomitostí a již v roce 1913 je Pétainem pochválen a povýšen na poručíka.

Ve vzduchu začínala být pomalu cítit válka. Po Poincarého zvolení prezidentem (1913) byla ve Francii o rok prodloužena vojenská služba, aby se snížil početní rozdíl mezi francouzskou a německou armádou. 28. června 1914 byl zavražděn arcivévoda František Ferdinand a 3. srpna propukla I. světová válka. De Gaulle si – byť v pozici nižšího důstojníka – uvědomoval, že francouzská armáda na válku není připravena právě nejlépe (jen pro příklad: jasně červené kalhoty vojenských uniforem z dob císařství byly výborným terčem pro německé střelce).

Francie zahájila ofenzívu směrem na Alsasko, Lotrinsko a Belgie. De Gaullov pluk překročil belgickou hranici a srazil se s hlavním úderem Němců. Zde byl de Gaulle 15. srpna 1914 poprvé zraněn. Byl převezen do nemocnice v Arrasu, ale německé vojsko se k tomuto městečku rychle blížilo tlačíc francouzskou armádu stále více do vnitrozemí. De Gaulle se nechce dostat do zajetí, a tak se odjíždí doléčit do Paříže. Již 2. září se Němci blíží k pařížským předměstím a vláda se stěhuje do Bordeaux.

Poté Němci museli část vojska stáhnout ze západní na východní frontu, kde čelili náporu ruské armády, francouzská armáda také narychlo změnila taktiku a po krvavé bitvě na Marne jsou Němci nuceni ustoupit.

De Gaulle se po třech měsících uzdravil a vrací se ke svému pluku, toho času v Champagni. Hlavní bojové akce roku 1915 se vedou na východní frontě a na západě probíhají jen dílčí operace. De Gaulle je za své nasazení při těchto akcích pochválen v rozkaze 2. divize: „*V krajně nebezpečných podmínkách provedl řadu operací za účelem průzkumu nepřátelských pozic a získal cenné údaje.*“ De Gaulle je jmenován zástupcem velitele pluku. 15. března je u Mesnil-lès-Hurlus zraněn podruhé, a ke svému pluku se může vrátit až v červenci. 15. září je povýšen do hodnosti kapitána a 30. října je jmenován velitelem 10. roty.

22. února 1916 byla pod osobním velením německého císaře Viléma II. zahájena bitva u Verdunu, a západní fronta tak znovu ožila. Kapitán de Gaulle zde u pevnosti Douaumont bojoval se svou rotou v první linii a prožil zde skutečné válečné peklo. Řady jeho mužů značně prořídly a náhle z francouzských linií uviděli, jak de Gaulle padl k zemi. Zbytek 10. roty byl zajat Němci. De Gaulle byl prohlášen za mrtvého, byla informována jeho rodina a obdržel im memoriam řád Čestné legie. Generál Pétain podepsal rozkaz tohoto znění: „*Kapitán de Gaulle, velitel roty, známý svými vysokými intelektuálními a morálními kvalitami, ve chvíli, kdy se prapor ocital v zuřivé palbě a utrpěl velké ztráty, kdy protivník útočil na jeho rotu ze všech stran, pozvedl své lidi k rozhořčenému útoku a svedl urputný boj muže proti muži. Bylo to jediné řešení, odpovídající jeho pojetí vojenské cti. Padl v boji. Byl to po všech stránkách skvělý důstojník.*“

Ve skutečnosti byl raněn bodákem do stehna a ve stavu bezvědomí padl do zajetí. Zajetí trvalo dvaatřicet měsíců, tedy téměř tři roky. De Gaulle se za tu dobu pětkrát pokusil o útěk, ale vždy neúspěšně. Kvůli tomu byl také neustále stěhován z jednoho tábora nebo vězení do druhého, prošel tak městy Štětín, Rosenberg, Friedberg, Magdeburg, Ludwigshafen a Ingolstadt, kde byl již zařazen do tábora pro „*nenapravitelné a recidivisty*“. V zajetí hodně četl – všechno, co se mu dostalo do rukou – a z poznámek z četby německých novin vznikla posléze jeho první kniha s názvem *Rozepře v nepřátelském táboře*.

Léta v zajetí připravila de Gaulla o rychlejší vojenský vzestup. Kromě řádu Čestné legie získal jen Válečný kříž a oproti svým nezajatým kolegům zůstal jen pouhým kapitánem bez jakékoli funkce. Francie získala zpět Alsasko-Lotrinsko, ale rychle se vrátila k předválečným půtkám, častému střídání vlád, sociálním nepokojům a stávkám a všem dalším neduhům, které 3. francouzskou republiku tolik oslabovaly.

„*Válka je strašná, ale musím říci otevřeně, že mír je velice nudný,*“ řekl prý tehdy de Gaulle. Odjel proto do Polska, na Vislu, kde vyučoval polské důstojníky. Zúčastnil se zde i několika bojových operací proti bolševikům, na Volyni a u Varšavy, jako velitel smíšeného pěšího tankového oddílu proti bolševikům. Byla mu udělena hodnost majora polské armády a nejvyšší polské vyznamenání *Virtuti Militari*. Po návratu se z něj však stal opět pouhý francouzský kapitán.

Ve věku třiceti let se de Gaulle oženil s Yvonne Vendrouxovou, dvacetiletou dívkou s dobrým vychováním a z dobré rodiny pocházející z francouzského severu. 1. října 1921 byl jmenován zastupujícím profesorem (docentem) vojenské historie v Saint-Cyru. V prosinci 1921 se mu narodil syn, kterému dal na počest svého přítele maršála Pétaina jméno Philippe. Mezitím se připravoval na složení přijímacích zkoušek na Vysokou školu válečnou, která připravovala potenciální generály, schopné řídit štáby a velet velkým svazkům vojsk. Byl přijat a do školy nastoupil v listopadu 1922.

Na závěr studia museli posluchači, jako velitelé skutečných jednotek, prokázat své taktické znalosti. De Gaulle se svým sborem sebranou bitvu vyhrál, ale porušil při tom svojí neobvyklou taktikou snad všechna pravidla, která je ve škole učil jejich profesor. Ten mu pak za to napsal takový posudek, který na několik let zmrazil jeho kariérní postup. Nedostal se tedy do generálního štábu jako jiní nejlepší absolventi, ale byl přidělen do štábu Rýnské okupační armády v Mohuči. Zde prožil další potupu francouzské armády – neúspěšnou okupaci Porúří.

V říjnu 1925 se stal de Gaulle členem kabinetu maršála Pétaina, který byl v té době místopředsedou Nejvyšší válečné rady a de facto vedl francouzskou armádu. Pétain byl rozhořčen, že tak skvělému důstojníkovi bylo po absolvování školy nabídnuto bezvýznamné místo, navíc kvůli sporům s dogmatickým učitelem, v nichž dával de Gaullovi plně za pravdu. I přesto, že se kriticky vyjádřil ke stavbě Maginotovy linie, Pétain jej nepřestává ochraňovat a roku 1926 byl povýšen na majora. Následujícího roku byl jmenován velitelem 19. motostřeleckého praporu, který byl součástí francouzských vojsk okupujících německé Porýní.

1. ledna 1928 se mu narodila druhá dcera, které dali jméno Anna. Byla silně duševně zaostalá a dožila se jen dvaceti let, přesto ji ze všech svých dětí miloval nejvíce.

Koncem roku 1929 byl de Gaulle na svou žádost vyslán do štábu francouzských vojsk v Sýrii a Libanonu. Pobýval v Káhiře, Bagdádu, Damašku, Halebu a Jeruzalémě a získal zde poznatky, které se mu velmi hodily v budoucnu. Mezitím vydal svoji druhou knihu *Ostří kordu* (1932), v níž shrnuje své názory na vojenství a vůdcovství.

Po návratu do Paříže v roce 1932 se stává tajemníkem Nejvyšší rady národní obrany, stálého orgánu ministerského předsedy. Úkolem rady byla příprava země na válku. Rok nato byl povýšen do hodnosti podplukovníka. Jeho největším úkolem bylo připravit zákon o organizaci státu v době válečné. Ten byl po mnoha průtazích v parlamentu schválen až v roce 1938, pouhých třináct měsíců před vypuknutím války. Ve své funkci mohl de Gaulle dobře pozorovat, jak Francie ve válečných přípravách zaostává. Francie od I. světové války nezměnila svoji taktiku a vůbec nebrala v potaz, že Německo se vrhlo do masivní výroby tanků a letadel a že se tedy

právě tyto bojové prostředky stanou rozhodujícími v nadcházející válce. Pro francouzský generální štáb zůstávala rozhodující silou pěchota. Ale ze své pozice pouhého tajemníka s tím prakticky nic dělat nemohl.

V roce 1934 proto de Gaulle vydává knihu *K armádě z povolání*, ve které srozumitelným jazykem bez vojenského žargonu vysvětluje své názory na strategii a taktiku, s důrazem na vytvoření profesionální tankové armády. V této knize naznačuje, že v budoucnu hodlá prosazovat nejen reformu armády, ale i celého francouzského státu. Je paradoxem, že kniha měla mnohem větší prodejnost v Německu, kde byla záhy po svém vydání přeložena. Spisovatel Philippe Barrès ve své knize vypráví o rozhovoru s Ribbentropem koncem roku 1934: „*Pokud jde o Maginotovu linii,*“ prozradil Hitlerův dvorní diplomat, „*prorazíme ji pomocí tanků... Náš specialista, generál Guderian, to tvrdí s jistotou. Víme, že téhož názoru je i váš nejlepší technický odborník.*“ „*A kdo je vlastně náš nejlepší technický odborník?*“ – zeptal se Barrès a dostal tuto odpověď: „*Gaulle, plukovník de Gaulle. Opravdu je u vás tak málo známý?*“

De Gaullova kniha byla ve Francii tvrdě kritizována, ponejvíce lidmi, kteří veleli francouzské armádě během I. světové války. Označovali ji za nerealistickou a stav armády označovali za nejlepší v její historii. Od svého chráněnce se odklonil i maršál Pétain, tehdejší ministr války. Vztahy mezi těmito dvěma dřívějšími přáteli se ochlazovaly postupně. Zcela ochladly poté, co vyšla v roce 1938 poslední de Gaullova předválečná kniha *Francie a její armáda*. De Gaulle se pro svoje názory snažil získat podporu u novinářů i politiků (zejména u Paula Reynauda), ale jeho snažení nemělo téměř žádné pozitivní výsledky. De Gaulle se ještě snažil přesvědčit o svých názorech ministerského předsedu, socialistu Leona Bluma, ale i zde bylo jeho snažení marné.

Další události let 1934 až 1938 jsou dostatečně známé: Německo vystupuje v říjnu 1933 ze Společnosti národů, v lednu 1935 Francie přenechává Hitlerovi Porúří, Mussolini útočí na Etiopii, v březnu 1936 obsazují Němci demilitarizované pásmo Porýní, 1938 probíhá anšlus Rakouska a poté Mnichov. Francie se za tu dobu ani jednou nepostavila Německu na odpor.

V roce 1934 kupuje de Gaulle pro svoji rodinu venkovské sídlo, dům zvaný La Boisserie ve vesnici Colombey-les-deux-Églises, která leží na půli cesty mezi Paříží a východními hranicemi Francie. Jezdí sem za rodinou, která se zde usidluje víceméně trvale, odpočívá po namáhavém životě v Paříži. Svou kritikou stavu armády si sice získal náklonnost veřejnosti, ale opět se zmrazilo jeho očekávané povýšení na plukovníka. Toho se dočkal, až když se za něj u ministra války Daladiera přimluvil jeho přítel, politik Paul Reynaud.

Roku 1938 je de Gaulle jmenován velitelem 507. tankového pluku v Metách. Veškeré jeho další iniciativy jsou opět odmítány.

V září 1939 začíná II. světová válka. Němci dokázali během dvou týdnů rozdrtit Polsko a použili přitom stejných technik, jaké de Gaulle prosazoval u francouzské armády. De Gaulle je jmenován velitelem tankových vojsk 5. armády v Alsasku, ve Wangenbourgu, ale uvědomuje si, že s několika málo tanky toho proti Němcům mnoho nezmuže.

20. března 1940 podal Daladierův kabinet demisi a Paul Reynaud, který se profiloval jako důrazný stoupenec války s Německem, je pověřen sestavením vlády. Jeho chráněncem de Gaulle je pověřen sepsáním vládního prohlášení. Zdlouhavý a komplikovaný způsob, jakým se v krizové situaci vláda sestavovala, jen prohloubil de Gaullovo přesvědčení o zhoubnosti parlamentního systému.

K 15. květnu se měl de Gaulle stát velitelem nově vytvořené 4. tankové divize, ale již 10. května byli Němci v Ardenách a o čtyři dny později překročili francouzskou hranici. Při ztrátách 60 000 svých vojáků dokázali zajmout milion mužů. De Gaulle jako divizní velitel dostává kvůli náhlé bezradnosti svých nadřízených volnost. Jeho úkolem je jakýmkoli způsobem přetnout spojení mezi Laonem a Remeší, aby se Němci nedostali na pozice, která měla zaujmout francouzská 6. armáda. To se de Gaullovi podařilo a ocenil ho za to po válce i jeho protivník generál Tippelskirch: „*Aktivní operace generála de Gaulla v prostoru Laonu byly jediným pokusem udeřit z jihu na německá vojska, jež provedla průlom.*“ Ale velký vliv na vývoj dalších událostí tato dílčí operace mít samozřejmě nemohla.

Po této operaci se de Gaullova divize přesunuje k městu Abbeville na řece Somme, kde tlačí Němce k ústupu. 28. května je de Gaulle povýšen na brigádního generála. Po jeho schůzce s novým vrchním velitelem Weygandem je mu jasné, že ten pomýšlí na kapitulaci. Reynauld přibral do vlády stoupence kapitulace Pétaina a jmenoval de Gaulla náměstkem ministra války.

9. června odlétá de Gaulle z oficiálního pověření do Londýna na jednání s britským ministerským předsedou Winstonem Churchillem. Ten oprávněně pochyboval o francouzské vůli pokračovat ve válce a vyloučil možnost společných britsko-francouzských bojových operací. Když se téhož dne de Gaulle vrátil do Paříže, letiště bylo poškozeno bombardováním a hrozilo německé obklíčení hlavního města. De Gaulle předložil Reynaudovi a dalším politickým činitelům návrh na přesunutí vojska a armádní techniky do severní Afriky, odkud by Francie pokračovala ve válce, ale návrhu nebyla věnována pozornost.

Po několika schůzkách mezi francouzskou vládou a Winstonem Churchillem, souhlasil Churchill s tím, aby Francie uzavřela separátní mír s Německem, pod podmínkou, že nepřenechá Německu své válečné loďstvo. De Gaulle chce okamžitě rezignovat, ale je od tohoto úmyslu zrazen ministrem vnitra. Vláda se stěhuje do Bordeaux a 14. června Němci obsazují Paříž. Na bývalých vládních budovách a parlamentu od této chvíle visí vlajky s hákovým křížem, u Vítězného oblouku defilují jednotky wehrmachtu.

Po posledním neúspěšném pokusu přimět premiéra Reynauda k odjezdu do Alžíru se de Gaulle vydává do Londýna. Zde také vydává svůj první rozkaz bez vědomí vlády – mění kurz lodi, která veze zbraně z Ameriky do Bordeaux a ta nakonec míří do britského přístavu. V Londýně se setkává s Jeanem Monnetem*, výrobcem koňaku, který mu předkládá návrh na britsko-francouzskou unii. De Gaulle chce celou záležitost osobně projednat s Reynaudem, vrací se tedy do Bordeaux, ale po příletu zjišťuje, že Reynaud rezignoval a vládu převzal Pétain. Reynaud ještě vystavil de Gaullovi povolení k odjezdu jeho rodiny do Anglie a z tajného fondu mu vyplatil 100 000 franků. Poté teprve předal Pétainovi všechny plné moci.

28. června 1940 uznává britská vláda de Gaulla jako oficiálního představitele Svobodné Francie, na jeho stranu se přidávají některé francouzské kolonie: Čad, Kamerun, Střední Kongo, francouzské državy v Oceánii a malá francouzská území v Indii. Nejdůležitější kolonie, totiž ty v severní Africe (Alžírsko, Tunisko, Maroko a další), zůstávají pod kontrolou vlády ve Vichy (kam se přestěhovala z Bordeaux).

Churchill umožnil de Gaullovi 18. července 1940 pronést rozhlasový projev prostřednictvím BBC, ve kterém vyzval k boji Francouze nacházející se v Británii. Na rozdíl od mnoha londýnských exilových vlád se de Gaulle snažil aktivně bojovat

* Ano, je to TEN Jean Monnet, pozdější autor Monnetova-Schumanova plánu.

namísto pasivního vyčkávání na vítězství spojeneckých mocností. De Gaulle chtěl být se svojí Svobodnou Francií na straně vítězů.

Dvě nejtěžší chvílky de Gaulle zažil v exilu, když Britové potopili francouzské loďstvo (kotvící u severoafrických břehů), aby se nedostalo do rukou Němců, a když se neúspěšně pokusil vylodit v Dakaru. Ale to, že vichistická vláda jednala otevřeně s Hitlerem o spolupráci, vrátilo de Gaullovi kredit jako morálnímu i skutečnému vůdci Svobodné Francie.

Vztahy mezi de Gaullem a Churchillem rozhodně nebyly idylické. K rozporům došlo zejména v otázkách kolonií. Nějakou dobu se roku 1941 musel přetahovat s Brity o francouzská území – Sýrii a Libanon, ale svou neústupností vyšel ze střetu jako vítěz.

22. června 1941 vstoupil do války Sovětský svaz. Když i ten uznal de Gaullovu Svobodnou Francii jako oficiálního reprezentanta země, vytvořil de Gaulle Francouzský národní výbor, který de facto představoval exilovou francouzskou vládu. De Gaulle se stal přirozeně jeho předsedou. Snaží se, aby byl Výbor respektován všemi odbojovými hnutími na území Francie. De Gaullovým člověkem pověřeným sjednocením odboje se stává Jean Moulin a úkol se mu daří.

V roce 1942 de Gaulle své hnutí přejmenoval na Bojující Francii. 27. května 1942 proti sobě po dlouhé odmlce opět stála francouzská a německá vojska. Utkala se v Libyi v bitvě u Bir Hakejmu. Dvě francouzské divize zde uspěly a vysloužily si za to slávu v médiích.

7. listopadu 1942 byla – bez de Gaullova vědomí – zahájena americko-britská invaze do severní Afriky, francouzských kolonií kontrolovaných vichistickou vládou. Spojené státy zde částečně podpořily stávající vůdce zkompromitované svou kolaborací s Německem. Tím Američané zklamali mnoho Francouzů a de Gaullova pozice jakožto morálně čistého lídra stoupala. Američané podporovali jako správce severoafrických francouzských území generála Girauda, který byl představitelem vichistického režimu. V roce 1943 je ale vytvořen Francouzský výbor národního osvobození, jakási prozatímní vláda, které předsedají společně de Gaulle s Giraudem. Během dvou měsíců posílí de Gaulle svoji pozici v tomto výboru natolik, že prosadí Giraudovo odvolání a stane se jediným předsedou.

Problémy de Gaullovi nadále dělají Američané (a částečně i Britové), když nechtějí uznat Francouzský výbor národního osvobození jako prozatímní francouzskou vládu a místo toho pomýšlejí na vojenskou správu Francie, která by trvala od osvobození až do řádných voleb. V jednu chvíli dokonce de Gaulle odmítá se spojenci jakkoli komunikovat, odmítá přijmout jejich velvyslance.

Jeho tvrdý postoj začíná přinášet ovoce, když dostává 2. června 1944 osobní pozvání od Winstona Churchilla k návštěvě Británie. Ve speciálním premiérově vlaku se de Gaulle dozvídá podrobnosti o chystaném vylodění v Normandii. Američané ovšem stále nechtějí uznat de Gaullovu vládu a připravují se na okupační správu Francie. Dokonce vytiskli i nové „okupační“ peníze. Jakmile se ale de Gaulle vylodil ve Francii a postupoval po osvobozených místech, bylo jasné, že francouzský lid má o svém vůdci jasno. 25. srpna 1944 vjíždí do svobodné Paříže.

Odmítá vyhlásit republiku a tvrdí, že ta nikdy nepřestala existovat, neboť byla ztělesněna Svobodnou Francií. Vichistický režim byl nezákonný, takže existenci republiky nemohl přerušit. De Gaullovou první snahou bylo zavést v zemi znovu pořádek. Proto hned vzápětí rozpouští odbojové hnutí s tím, že jeho členové se stanou členy řádné armády a činnost, kterou doteď zastávali, bude zastřešovat vláda. Tímto navýsost politickým rozhodnutím končí de Gaullova vojenská kariéra a z generála se stává politik „na plný úvazek“.

Použitá literatura

1. Molčanov, N. N. (1976): *Generál de Gaulle*. Praha: Svoboda.
2. Kersaudy, Francois (2003): *De Gaulle a Churchill*. Praha: Themis.